Ч. 279 (12.935). Львів, субота 12. грудня 1931. Poeztową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гітлер на порозі влади.

Переломові хвилини Німеччини. — Заяви гітлерівських діячів. — Хиткість і перехід до контрнаступу канцлера Брінінґа. — Становище закордону.

Львів, 10. грудня 1931.

У німецькому кітлі знову заварилося і знову очі всього світа звернені туди, на центр Европи, не зупиняючись на ніяких інших „гарячих“ пунктах глъобу. Перестали люди цікавитись далеким Сходом, на якому події „нормально“ розвиваються, себто далі поступає воєнна акція японців у Манджурії і революціонізується Китай. Байдуже стверджують читачі париських комунікатів про засідання „надзвичайної“ сесії Ради Ліґи Націй — повну компромітацію тієї інституції. Без відгуку пролунав остаточний крах конференції „Круглого Стола“ й виїзд Гандія з Льондону. Нічого й казати, що вістки про мадярські „пучі“, про метушню Габсбургів, про румунські двірські скандали, австрійські клопоти з Пфрімером і Штаремберґом, що ці й їм подібні відомости абсолютно нікого не зворушують, бо всі вважають їх чимось далеким, маленьким і зовсім маловажним. Близькою, великою і преважною справою є єдино — нове трівожне захитання уряду канцлера Брінінґа у Німеччині та поява на німецькому овиді постаті Гітлера, на найближчому пляні й у весь її ріст.

В останніх двох тижнях, наче по дбайливо приготованому пляні, посипались у німецьких і закордонних часописах заяви відповідальних керманичів гітлерівського руху, що вже — мовляв — дозрів час перейняти владу в свої руки і що це станеться в найкоротшому часі. За термін іде ще суперечка: одні кажуть, що це станеться після закінчення нарад „контрольорів“ німецького фінансового стану, які саме засідають у Базель (т. зв. комітет фаховців, що після довгих німецько-французьких засадничих нарад має приготовити таку чи іншу, тимчасову чи трівку, зміну репараційного пляну Юнґа), інші кажуть ждати до березня, до виборів до пруського сойму, знову інші передсказують уже на найближчий час упадок кабінету Брінінґа та автоматичний переєм влади (в бльоку з нім.-націоналами Ґуґенберґа, німецькою „фолькспартай“ і правим крилом католицького центру). Так чи інакше — Гітлер має прийти до влади вже в найближчій будуччині, в найближчих днях, тижнях чи — в найгіршому випадку — в найближчих місяцях.

Так заявив гол. редактор центрального органу гітлерівців мінхенівського „Фелькішер Беобахтер“ пос. Розенберґ, який виїхав до Льондону приготовляти англійський політично-господарський світ і англійську публичну опінію на появу Гітлера при кермі Німеччини. Так пише в іншому орґані Гітлера, берлінському „Дер Анґріф“, пос. Ґебельс, так врешті впевняє сам Гітлер у розмові з представником римської „Ґазетта ді Пópольо“. Одночасно той-же Гітлер, виславши свого емісаря до Льондону, сам вибрався до Риму поінформувати про свої пляни Мусолінія та запевнити собі його підтримку. Швидкість, з якою він отримав віздову візу до Італії, Австрії і Угорщини, паломництво до нього представників найбільших часописів світа та величезний відгук усіх тих заяв його самого і його довірених людей, все те свідчить яскраво, що тут річ не в меґальоманії ані зарозумілій самохвальбі, лише в цілком поважній політичній ситуації, в настроях німецьких мас і конюнктурі, яка відчиняє двері Гітлерови ворота до влади.

Бо справді: в Гесії головою краєвого сойму, в якому більшість творять націонал-соціялісти Гітлера, став гітлерівець і краєвий уряд може повстати й утриматись лише при участі і за волею гітлерівців (у бльоку з центром); у Віртемберґії Гітлер здобув нову величезну побіду, дістаючи напр. у м. Штутґарті сім мандатів, де не мав ні одного; в Меклембурґії склався уже перший краєвий гітлерівський уряд. А хід усіх публичних зборів і маніфестацій членів нац.-соц. табору вказує пророчисто на такий зріст популярности цього останнього, що перехід влади в його руки є дійсно лише питанням розмірно короткого часу.

Безумовно, що зростові впливів Гітлера допомагає однаково безсилля уряду Брінінґа і всіх найбільш драконських його „примусових розпоряджень“ супроти шаліючої внутрішньої кризи та впертости Франції, як теж якесь хитке і невиразне становище того уряду супроти гітлерівського руху. Зрештою, це становище зовсім зрозуміле: не можна занадто гороїжитися, коли підрахунок власних сил каже бути щораз смирнішим. А проте така „невтральна“ тактика Брінінґа доводить до краю демократів і соціялістів, які щораз голосніше погрожують Брінінґові відмовою дальшої підтримки.

У цій ситуації Брінінґ рішився на протинаступ, — мабуть останній у боротьбі за владу. Саме сьогоднішні телеграми кажуть про нове „примусове розпорядження“, зладжене Брінінґом і підписане Гінденбурґом. Поруч з дальшою знижкою платень урядовцям та іншими т. п. розпучливими зусиллями рятувати рівновагу бюджету, декрет забороняє усім політичним орґанізаціям носити однострій, наказує віддачу зброї і т. д. Рівночасно промовою, проголошеною крізь радіо, Брінінґ гостро виступив проти творення Гітлером „держави в державі“ та системи „двох урядів“, напятнував усі замахові пляни і жести ріжних гітлерівських ватажків та заповів рішучу боротьбу „в обороні конституційного ладу““, включно до введення у Німеччині вимкового стану. Невідомо ще, які будуть практичні наслідки того декрету. Він ставить знову дилему перед соціялістів: апробувати знижку платень і наразитися на дальшу дискредитацію у власних рядах, або валити Брінінґа й промощувати дорогу Гітлерові. З другого боку щораз важче стосувати на практиці репресії проти тої орґанізації і того руху, з яким симпатизує — поліція і військо..

Якже реаґує заграниця? Безумовно, що такі голоси з гітлерівського табору, як недавні ревеляції про плянований замах у Гесії з воєнними судами, конфіскатою всієї приватної власности і вимковими законами для жидів, або промова нац.-соц. посла Штрассера з заповідю „моря крови“, — що такі голоси ділають депримуючо на цілий закордон, який не хоче бачити в центрі Европи ніяких кривавих експериментів. Але з другого боку всі здають собі справу, що інакше кажеться, змагаючись за владу, та інакше — будучи вже при владі. Тому закордон привикає уже до думки, що Гітлер таки при владі буде і що з ним „доконаним фактом“ прийдеться погодитися так само, як з усіми іншими „доконаними фактами“. Сам Гітлер впевняє, що всі закордонні торговельні і приватні німецькі довги будуть шановані і звернені, що він хоче згоди та не бажає собі війни і т. д. Але одночасно рішуче заперечує Франції право до воєнних відшкодувань (репарацій) та заявляє, що Німеччина не буде теж нести інших упокорюючих і несправедливих консеквенцій версальського мира, якого він, Гітлер, і його люди не признають! І коли тому з одного боку світ радий би вже побачити „ясну ситуацію“, якої сподіється з приходом Гітлера до влади, з другого боку з острахом жде того моменту, як початку нових глибоких потрясень Европою.

За національний престіж.

(Кореспонденція з краю.)

Найстарша наша установа і матір всіх інших наших інституцій — Товариство „Просвіта“ у Львові розписала позичку в квоті 600.000 зол. Відозва управи Товариства апелює до цілого народу. Отже є це „національна позичка“.

Два і пів місяця минуло від часу виложення до підпису цієї позички. За цей час зголошено з краю квоту 6921 зол. 70 сот. себто рівно 769 ам. долярів (диви: VI. виказ в „Ділі“ з 8. XII. ц. р.). Таке мале заінтересування „національною позичкою“, яка є питанням життя або смерти „Просвіти“. Чи можемо допустити до її розвалу? Бо з фінансових труднощів вона не зможе своїми силами видобутись. Це певне!

Недавно донесла жидівська преса, що самі палестинські жиди, яких число ледви чи доходить до двіста тисяч голов, зложили в цьому році 200.000 долярів на національні жидівські цілі. Безперечно, жиди в Палестині багатші від нас. Але якіб ми убогі не були, то всеж таки нас є 7 мілійонів під Польщею і 600.000 зол. (66.667 долярів) національної позички ми зможемо підписати. І треба підчеркнути, що це не є безповоротний даток, але позичка безпроцентова, яка по 5 літах верне до нашої кишені. Тільки відсотки від підписаної суми жертвуємо для „Просвіти“. Мінімальна жертва!

При кожній нагоді говоримо багато гарних слів про „націю“ (і обовязково пишемо це слово великою буквою!) — крилата фраза про „40-мілійонний народ“ в кожного на устах... Але коли розписано „національну позичку“ зголошено 769 долярів за $2^{1}/_{2}$ місяця. Перед війною сам бл. п. Е. Чикаленко зложив даток в квоті 13.000 долярів на наші установи („Наук. Т-во ім. Шевченка“, „Акад. Дім“), а тепер ціла нація підписала сімсот шістьдесять девять долярів!

Цей факт є неабияким атутом у руках ворожої нам пропаґанди. Не тяжко їй переконати чужинця голим питанням: „Що це за нація, які її претенсії до власної державности, коли вона не в силі зложити 66.000 долярів на національну позичку і зі спокоєм жде на розвал своєї найповажнішої установи?“

Не треба тратити більше слів, щоби кожного переконати, що позичка „Просвіти“ — це престіжеве питання *нашого народу*, вона повинна була бути підписаною напротязі 2—3 днів. Це не сталось! — З великою шкодою для нашого престіжу. Ликують і вороги і яничари — особливо комуністи, котрі всюди аґітують проти позички. Та це нікого не повинно дивувати. Розвал наших національних установ лежить у проґрамі комуністів. Зате дивуватися треба людям, що не зачисляючи себе до вище згаданого табору, а своєю тактикою утрудняють позичку. Вкажемо на факт: В однім провінціональнім місті скликано збори в цілях спопуляризування позички. Виступає один промовець, другий... з ріжною критикою господарки „Просвіти“ — мовляв — все зле... Глупа ситуація... Врешті один зі старших громадян ставить резолюцію, щоб вийти з цієї немилої ситуації, ut aliquid fecisse videatur. А справа позички як стояла, так стоїть майже на нулі.

Чи пропаґандистичні збори є місцем для

критики і то перед людьми, які в деталях необзнайомлені зі справою? Чи можна бавитись в „критиків", коли нема нікого з відповідальних чинників, щоби справу вияснив? Відомо чейже, що в наших критиків Wahrheit und Dichtung часто разом сплетені. Таж до критики господарки є загальні збори Товариства — таж філія є заступлена делеґатами на ці збори. Cui bono? робиться цю „критику" — замість всіми силами підтримати позичку, на ad hoc скликаних зборах?

А врешті господарка в часах повоєнних! Кілько вона несподіванок зазнала, кілько фінансістів і економістів помилилося, кілько інституцій, банків і приватних підприємств залюмилося? Кілько втрат принесла девалюація в р. 1926, коли долар замість 5.18 підскочив на 12 зол.? Та якіб не були арґументи „критиків", то на пропаґандистичних зборах за позичкою не місце для них. І чиж дивуватись, що в великім провінціональнім місті з великим числом громад підписано досі пів тисячки зол.?

Справа позички представляється *трагічно.* Один вихід з цього — якнайскорше направити лихо. Над цею направою нехай призадумається кожний з нас зокрема. **Exempla trahunt!** Тому наші громадянські авторитети, а в першій лінії парляментарна репрезентація, управи наших центральних і провінціональних установ *повинні ділом доказати свою участь в національній позичці і своїм прикладом потягнути за собою ціле громадянство.*

А кожний має можність виповнити свій національний обовязок помимо господарської кризи, бо з тим числилась і „Просвіта" та дозволила декларовану квоту сплачувати в місячних ратах.

У 1550 р. король Жиґмонт видав указ, яким збудовану за українських князів церкву на замку в Сяноці відбирали українцям, а зате дано дозвіл, щоби збудували собі церкву на пустім місці, „валом" званім — але під умовиною, що ця церква буде виставлена в трьох днях. У противнім випадку українці стратять привілей мати церкву у самім місті. Ціль такого короткого речинця очевидна...

І сталось чудо! В трьох днях виставлено церкву! Престіж українськости вимагав мати церкву в місті, а не поза містом.

Сяніцькі „прості хлопи, сідельники і кожемяки" вміли боротись за права віри і нації руської" не словом, а ділом. Поїхали негайно до села Ясениці, купили у тамошніх селян церкву деревляну і до трьох днів перевезли її в Сянік. Як вони в так короткім речинці прийшли до згоди з селянами Ясениці, де знайшли майстрів, підводи до перевозу — це остане тайною їх релігійно-національного містицизму. Престіж їх цього вимагав і це мусіло статись! А чейже ті „прості хлопи, сідельники і кожемяки" і „Кобзаря" не читали і нашої „національної свідомости" не мали.

Чи має сучасне покоління бути гірше від своїх предків?

Будучність і добро „Просвіти" і національний престіж вимагає, щоби національна позичка 600.000 зол. була якнайскорше субскрибована!

Маймо надію, що це станеться!

Д. Д-к.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

„Конскрипція має дати правдивий образ..."

(Звідомлення з місць.)

ЛЬВІВ.

Від кількох наших *львівських громадян* дістаємо повідомлення, що в їх камяниці виповнив конскрипційний аркуш сам господар камяниці, не доручивши того аркуша льокаторам навіть до перегляду. Зглашені громадяни зголосили проти такого обходження виразних приписів протест.

В ночі з 9. на 10. п. м. в год. 1. прийшов конскрипційний комісар в товаристві аґентів і мундурових поліцаїв на *головний дворець у Львові,* де став переводити конскрипцію між присутніми подорожніми. Переводив її так, що запитував людей, чи в місті говорять по польськи, підавав їм відповідь і очевидно записував їх поляками. Записував усе олівцем. Колиж прийшла черга на п. Василя Кончука з Роздажалова, пов. Сокаль, який на запити поліцая ч. 628 відповідав по українськи, це вивело того останнього з рівноваги і він накинувся на п. Кончука з ординарною лайкою, ображуючи не тільки його людські, але й національні почування всієї присутньої української публики. Свідки того: Фединя Мирон з Голині, пов. Мостиська, Мих. Бережницький з Бережниці Шлях., пов. Калуш, Микола Петрів з Стрия (вул. Руська ч. 8.) і інші. Та на тім не кінець, бо той-же поліцай ч. 628 накинувся опісля без ніякої причини на п. Кончука ще й з кулаками в приявї аґентів і конскрипційного комісаря та всіх подорожних, увесь час погрожуючи вішанням „такому гайдамацькому хамові" і т. п., а вкінці завів його в товаристві шпловника до кімнати поліц. комісаріяту на гол. двірці, звідки за яку годину випустили його на волю. Отак українська мова ділає на деяких поліційних функціонарів!

ЛЬВІВЩИНА.

В Глуховичах, пов. Львів, іменували конскрипційними комісарями самих поляків, хоч польське населення творить у селі ледви четвертину. В днях перепису (9. і 10. н. м.) конскрипційні комісарі ходили по селі, але двомовних аркушів нікому не давали, хоч люди їх виразно домагалися. Колиж дехто таки добився двомовного аркуша (прим. сел. Криса Михайло), то аркуш йому виповнено таки по польськи.

З Янова к. Львова пишуть нам: Конскрипційний комісар Теодор Ліпінський, судовий канцеліст, не хотів вписати у списовім аркуші „А" моєї матірньої мови як української, а лише хотів вписати „руска", кажучи, що має таке поручення зі старосства. Доказ: свідок Йосифа Заяцева, жінка священика в Янові. — *Теофіля Бідова.*

З Яворова пишуть нам: На около 300 комісарів у повіті староство поіменувало комісарями всіх судових урядовців поляків, маґістратських писарів, „дрогоміщів", лісничих і т. д. та майже всіх учителів поляків. Через це в суді відкликано розправи, а по школах — науку. Багато зпоміж списових комісарів — це учні й учениці тут. польської ґімназії та учит. семинарії, — майже діти. Зате староство не взяло під увагу зголошень українських поважних громадян і на внесених 60 подань нікого зі зголошених не заіменувало комісарем. Ця „комісарська армія" одержала — видно — якісь інструкції, які певно доповнює ще й власними помислами. Хід конскрипції виглядає не на льояльно виконаний обовязок списових комісарів супроти населення, а на якусь „кару", яка впала на людей? Чому? Бо комісарі поводяться нечемно, не хочуть з українцями говорити по українськи, пишуть усіх без розбору на польських друках і тільки рідко де на категоричне домагання вписують на двомовних друках, але й то по польськи. В цілім ряді місцевостей (Яворів, Грушів, Залуже, Нагачів і т. д.) не питають про батьківську мову, ані про обряд, а деякі дані записують олівцем. В Нагачеві комісар на домагання селян двомовного друку виходить з хати і не записує нічого. Селяни конечно домагалися двомовних, він їм казав піти по такі до управителя школи — поляка. Там дістали з (три!) аркуші — на ціле село, що має около шістьсот (!) українських родин. Для доповнення образу додамо, що в старості таки роздано комісарям двомовні аркуші, але ледви по 20—30 на село! — *а.*

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. ГРУДНЯ 1931.

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

ТОЛЕДО.

Враження з Еспанії.

Зірвана традиція. — Лицарська честь. — Характеристичне містечко.

Зі зацікавленням стежить увесь культурний світ за подіями в Еспанії, що досі стояла довгі часи осторонь від культурного світа, живучи своїм власним, питомим життям, якого ми не розуміли. Дивне і майже несамовите це враження, як нарід, що споконвіку виховався в монархістичних традиціях і в якого вся історія була невпинною боротьбою за христіянську віру, зриває нагло зі своєю традицією і проганяє з краю не тільки свого короля, але і духовенство, і вороже виступає проти всього, що йому нагадує давню історію.

Як ці події скінчаться, не можемо передбачити, але можемо напевно сказати, що вислід справи буде відповідати еспанському темпераментові, завзяттю і лицарству. Наведім один характеристичний для еспанця момент. Коли в перших початках революції проти монархії спіймали двох провідників, а третього не могли найти, цей довідавшись, що двох його товаришів сидить уже в вязниці, зголосився сам у влади, щоби поділити долю своїх спійманих товаришів. Це чисто по еспанськи і така поведінка не відповідає в нічім нашим поняттям і нашим категоріям думання бо еспанці в кожній справі шукають лицарства і чести. Це й причина, що вони ніколи не можуть якслід дійти до матеріяльної культури, яка тепер на всьому світі панує над духом.

Еспанець лишився ще сам собою, незалежний від машини і цивілізації, без бажання володіти матеріяльним добром. Душу еспанця трудно збагнути; в ній збігаються найбільші суперечности, спричинені історичними подіями і ріжноманітністю підсоння. Щоби пізнати цю душу, треба не лише зазнайомитися з історією народу, мовою, мистецтвом і його психольоґією, але треба конче також вздовж і вшир оглянути край. Тоді всі ті суперечности стануть нам ясні і зрозумілі, а над ними всіма пануватиме одна спільна риса, якої у жадного іншого народу не стрічаємо, бо всі інші народи віддані демонови гроша і матеріяльних дібр, а цією рисою є: гордість і шляхотність.

Неначе ілюстрацією еспанської душі є містечко Толедо. Тому, щоби ввійти, що так скажу, в саме серце й душу Еспанії, вистарчить оглянути це місто. Хтось може здивуватися і скаже: „Якто з одного такого невеличкого містечка можна пізнати всю Еспанію? Таж Еспанія це колишня держава, де не заходило сонце, а еспанський нарід той, що видав найславніших малярів світа! Чи вистарчить оглянути Толедо, щоби пізнати еспанський нарід?" — Одначе так воно в дійсности є. Жадне місто на світі не містить у собі стільки і так сильно характеристичних прикмет для свого народу, як Толедо для Еспанії.

Толедо лежить дві години їзди поспішним поїздом на південь від Мадриду. Містечко має тепер ледви 20.000 мешканців. Коли я їхав сюди з Кордови — міста, мимоходом згадуючи, славного з того, що в ньому находиться катедра, перероблена з давньої арабської мошеї, оперта на 1000 філярах, з яких кожний з іншого каміня і іншої барви, — в дорозі зазнайомився я з одним купцем з Уругваю, який приїхав був з Америки, щоби оглянути Еспанію, яка все ще рахується матерним краєм у відношенні до цілої південної Америки. Цей чужинець на мій запит, як довго має намір перебувати в Толедо, відповів, що чотири години йому вистарчуть, себто до найближчого поїзду. Бо щож, каже, там оглядати? Палата Карла V (Альказар), катедра і там дещо іншого менше важного, — ось і все!

Так говорив цілком справедливо чоловік практичного розуму, яким був цей американець. Але відчути правдиву красу, всю душу та тайну цього міста і околиці, цього він не був у силі. До цього треба мати самому душу. А хтож її в американця видів коли! Так то воно й є: одному американцеві вистарчить чотири години, а були такі, яким ціле їх життя не вистачило, щоби вслухатися в тайну цього місця і вдивитися в цю красу, це були поети малярі, містці і фільософи.

Зі залізничого двірця майже годину ходу дорогою серед пороху та куряви. Була щаслива думка поставити залізничий двірець досить далеко від самого міста і сховати його за горбком, бо залізниця в самім Толедо була би не лише жорстоким анахронізмом в геройськім місті, яке ще досі не склало свого лицарського панциря і шолому, але і страшною прозою серед подуву поезії.

(Продовження буде.)

КОМАРНЯНЩИНА.

Громади в *Комарнянщині* запропоновували від себе на конскрипційних комісарів переважно учителів українців та свідомих громадян, одначе староство в Рудках замість них іменувало комісарями своїх людей, які переводять конскрипцію на основі якихсь своїх інструкцій. В *громаді Кліцку-Якимчицях*, замість пропонованих громадою місцевого учителя українця О. Зазуляка та інших громадян, назначені комісарями учителі поляки Звєжинський та абс. сем. Юзичівна. В *Горожанні Великій*, замість пропонованих громадою студ. Стасіва та гром. Лопачака, Мартинова й учит. Склярчиківної, назначені комісарями м. ін. люди малограмотні, а надто дві учительки польки, які навіть мало розуміють українську мову. *В Горожанні Малій*, замість пропонованих громадою місцевих учителів Луцьких староство назначило „своїх людей“. В *Підзвіринці*, замість пропонованих громадою місцевих учителів українців Чорнія та Білика, назначені комісарями рівнож люди мало грамотні! В *Чуловичах*, замість пропонованих громадою місцевого учителя українця В. Слоньовського та б. секретаря М. Андрейка, назначені комісарями: поляк-кольоніст Пшишляк та жид. В *Конюшках Кор.*, замість пропонованого громадою місц. учителя українця Яцика, назначені комісарями чужинці поляки. В *Голодівці*, замість пропонованих громадою свідомих громадян Гриця Лакоти і Петра Добрянського, назначені комісарями учитель поляк Ґонсьор та місцевий жид. Рівнож і по чисто українських громадах староство назначило комісарями „своїх“ людей, не кажучи вже про громади мішані, де комісарями назначені виключно поляки. На підставі отсього зіставлення згори можна сподіватися, який буде вислід конскрипції в Комарнянщині.

В справі конскрипції давали вияснення на дов. нараді міщан Комарна 29. XI. 1931. адв. О. Утриско, а на дов. нараді відпоручників усіх громад Комарнянщини адв. д-р Пеленський та посол Гр. Тершаковець.

РОГАТИНЩИНА.

Дня 6. грудня ц. р. в місточку *Кнігиничі, пов. Рогатин*, відбулася довірочна нарада в справі конскрипції. На нараді було присутніх 273 громадян. Нарадою проводив Дмитро Хомин. Реферат виголосив Осип Фернеґа. По рефераті вивязалася дискусія, в якій забирали голос Осип Люкс, Іван Василик, Тимко Хрущ, Андрій Шпирка й інші. На запити дав вичерпуючі вияснення Осип Фернеґа. Рішено подбати, щоби підчас перепису уважати на всякі зловживання та не датися нікому ввести в блуд. А дня 8. грудня постерунковий Роґуцький арештував Освла Фернеґу за скликання віча. Рівночасно арештовано Якима Підцелу та Петра Дропя. Після списання протоколів по кількох годинах випущено їх на волю. На поліції питали всіх, хто їх намовив скликати віче та пощо вони намовляли людей писатися підчас перепису за українців.

—o—

Гітлер їде до Риму.

ВІДЕНЬ, 9. XII. ПАТ. Нац. соціялісти в Інсбруці сподіються, що на днях Гітлер переїде туди в дорозі до Риму. Тому його святочно витатимуть на інсбруцькім двірці.

ВІДЕНЬ. 9. XII. ПАТ. Австрійська влада позволила Гітлерові їхати через Інсбрук, як кажуть, під умовиною, що він не вийде поза залізничу стацію в Інсбруці. Речинець переїзду держать у тайні, щоби не прийшло до конфлікту зі соціялістами. Здогадуються, що Гітлер відїде з кінцем цього тижня.

—o—

З манджурського боєвища.

ПЕКІН. 10. XII. ПАТ. Японці виконали повлети над Манджурією. Над місцевістю Чун-шія-тун перелетіло 8 літаків, що скинули 21 бомб. Над містом Тава кружляло 7 літаків. Місто обстріляно також із скорострілів.

ШАНГАЙ. 10. XII. ПАТ. Китайські студенти заатакували в китайській дільниці осідок націоналістичної партії та знищили її. Як зачувати студенти перервали залізничу лінію Шангай-Нанкін у віддалі 15 км. від Шангаю.

МОСКВА. 10. XII. ПАТ. Радянські кореспонденти повідомляють, що японці розпочали будову військового летунського майдану в Харбіні. Будують в поспішному темпі. Крім японських спеціялістів при будові працює кільки тисяч китайських робітників. Радянська преса зазначує, що будова аеродрому є приготовленням до утворення японської летунської бази в Манджурії.

Швайцарський професор
про події в Галичині.

Попала в наші руки стаття професора університету в Льозанні Е. Бове у 3—4 числі бюлетену виданого „Міжнароднім Союзом Товариств для Ліґи Націй“ п. з. „Національні меншини“. Стаття ця має заголовок „У польській Україні“. Починається вона так:

„Вже кілька місяців тому повідомили мене про одну дивну справу: польський уряд, передбачуючи дискусію на Раді Ліґи про „карні експедиції“ на українській території в жовтні 1930 (гляди ст. 23—25 нашого Бюлетеню з 1930) дав до зрозуміння, що має деякі документи, які можуть доказати спілку Німеччини в українських заворушеннях. Отже, якби настоювали в осені на тім, щоби справу розбирати аж до кінця (так, щоби вона перейшла з Комітету Трьох на Раду), замість здатися на мирові наміри Польщі, тоді Польща використає згадані документи“.

Автор впевняє, що певні розсліди в Берліні ствердили, що в даній випадку не можна казати про німецьку махінацію. Щодо двох копій листів, видрукованих в „Ілюстрованім Курєрі Цодзєннім“ 10-го вересня, висланих міністерством закордонних справ у Берліні до ґенерального німецького консуля в Кракові (на доказ, що деякі німецькі урядовці були в 1926 р. вмішані в українській справі) то проф. Бове каже так:

„На всякий випадок, коли зважити, що аж до нинішнього дня зберігли пильно документи, які мали віддавна і коли взяти на увагу здивування та обурення, не розумію, що ці листи з 1926 року можуть мати спільного з карними експедиціями з жовтня 1930. Кажім просто: без огляду на відсутність у чорнім польськім кабінеті нових документів, без огляду на неґативний вислід чесно ведених дослідів у Берліні, треба приняти можливість німецьких (неофіціяльних) інтриґ у Східній Галичині. При сучаснім стані німецько-польських взаємин можна зрозуміти (хоч і не погоджуватися), що всі клопоти та помилки Польщі викликують **„Schadenfreude“** в серцях нім. патріотів, неприхильних до ідеї Ліґи Націй; але остаточно, якби німецькі інтриґи й були доказані, (що не відповідає дійсности, бо переловлені листи є з 1926 р.), тоді вони могли би бути підставою польської скарги перед Ліґою Націй, але не виправдували би і не пояснювали би нічим жорстокостей із жовтня 1930 р.

„Річ іде не тільки про охорону жертв, ні про інтерес самої Польщі, ні про права гуманности; річ іде про політичну мораль нового світа“ — кінчить проф. Бове свою статтю.

—o—

МОСКОВСЬКА АНАТЕМА.

Протоєрей Табінський про анатему на нього.

У відповідь на мою заяву, що я піддаюся під канонічну юрисдикцію Катедри Св. Апостола Петра, митрополит Денис відповів: „анатема!“ На іншу відповідь він не спромігся, і це дуже характеристичне для пастирської праці, яку ведуть нинішні зверхники Православної Церкви в Польщі.

Передовсім підкреслю цілковиту сваволю, що виявилася в даному випадку і взагалі панує в Православній Церкві, поневоленій московськими владиками: анатему проголосили без усякої виробленої звичаєм і установленої правом формальности і процедури. Тому така поважна справа, як публично кинена анатема, вимагала певного і складного поступовання. А саме: перш за все належало перепровадити докладне слідство, щоби вияснити причини і характер мого переходу під юрисдикцію іншого ієрарха та з ними звязані обставини. Після слідства, колиб воно установило факт обвинувачення, обовязком духовної влади і пастирства було зробити спробу переконування (увіщання) з цілю розкрити виновному його помилки, подіяти на його сумління та наклонити його до каяття. Звичайно переконування (увіщання) переводиться тричі. Нарешті вже після цього мав би відбутися суд. Така правна практика, що все існувала в Церкві, обовязує і тепер. І я дуже був би вдячний московському епископатові, колиб він вказав мені приклади правної анатеми без розслідування справи, без переконування виновного, без суду над ним.

Чомуж православна духовна влада поминула слідство та переконування (увіщання)? Бо вона згори знала, що дістане багатий матеріял проти себе, що мій крок буде виправданий, а слідство та переконування (увіщання) буде власне під адресою нинішнього церковного порядку. Бо я на підставі канонів, документів, фактів і свідків довів би слідуючі точки: 1) Православна Церква в Польщі, під пануванням московського епископату, збочила зі свого шляху, опинилася перед катастрофою та вже ліквідується; 2) Це велике нещастя повстало з вини названого епископату, — його політиканства, егоїзму і матеріялізму, зневаження церковних канонів як в особистому житті, так, і в церковному управлінні; 3) урятувати Православну Церкву можна лише через її духовне поєднання з Західною Церквою і 4) це поєднання не є єресю, ані зрадою Православної Церкви, навпаки воно повертає останню до часів Св. Кирила й Методія і взагалі до того стану, в якім вона находилася понад тисячу літ і якій відповідає джерелам православної віри.

Чи при такому освітленні справи сумління позволило би духовній владі назвати мене „версотступніком“ та кинути анатему? В кожнім разі останню проголошено неформально і значить неправно. Тому не диво, що присутні в церкві підчас її виголошення 1. листопада українці повернули її надавцям, викликнувши: „Денисові і Симонові“.

Крім формальности є звернув увагу на засадничу сторону. Коли православна єрархія вважає мій перехід під юрисдикцію Намісника Св. Апостола Петра за зраду віри, карану анатемою, то очевидно в її очах намісник Апостола Петра є еретиком. Але всього півтора року тому митрополит Денис писав офіційного листа до Святішого Папи Пія XI., дякував йому за молитви і заклик до молитов за переслідуваних у СРСР, а також за „чудо молитовного обєднання всіх християн“, доконане цим закликом; говорив про „брак зрозуміння поміж окремими частинами единої церкви“ та про „хвилеві ріжниці“ поміж ними; висловлювався про католиків і православних, як про „братів по вірі“, а самого Папу називав Святішим (лист цей надрукований в „Воскресному Чтенії“ ч. 17 — 1930 р.). Сюди треба додати, що сам митрополит Денис пішов за закликом Папи та запровадив по церквах Митрополії молебні за переслідуваних у СРСР. Отже випливає одно з двох тверджень: митрополит Денис покривив душою, або тоді, коли з таким листом звернувся до Намісника Апостола Петра, не визнаючи його православности, або покривив тепер, кинувши на мене анатему за мій перехід під юрисдикцію Апостольської Столиці, як за зраду віри. Іншого виходу льоґіка думок і фактів не допускає.

Другий факт. Митрополит Денис, за згодою решти православних епископів у Польщі, бере участь у релігійних конференціях з офіційними представниками протестантських віроісповідань, навіть крайнього напрямку; спільно з ними молиться спеціяльно уложеним протестантами чином молитви, про що подавали до відома в „Воскресному Чтенії“. Але протестанти-еретики, і Правила Апостольські забороняють молитися як з еретиками взагалі, так і з тими, котрих відлучено від церковної спільноти. (Прав. 10 і 45).

Ще кілька фактів. Московська єрархія в Польщі не виголошує анатеми на епископів

„живої церкви", що зірвали взаємовідносини з єрархією тихонівською; на штундистів, котрі взагалі не визнають благодатної єрархії; на теософів, котрі вірять у Кришнамутру і найшли собі прозелітів навіть у родинах духовенства. Чому у всіх цих випадках вона, московська єрархія, не послуговується анатемою? Річ проста і ясна: протестанти, живоцерковники, штундисти і теософи не загрожують у даний момент інтересам православних владик у Польщі, а тому останнім до їх віри байдуже. Очевидно їм взагалі не йде про віру, а лише про владу, про звязані з нею вигоди, про збереження московських впливів. А все це доводить, що анатема кинена на мене з мотивів не моральних і не релігійних, а чисто матеріяльних і політичних.

Подібне використовування анатеми московською єрархією не є випадком одиноким. Три роки тому проголошено анатему на д-ра Річинського, котрий ніяких питань віри не зачіпав, а лише доводив потребу обмежити розпаношене панування московського духовенства та виступав в обороні української православної людности. Коли ми звернемося до нашої давньої історії, то стрінемо в ній анатему на Мазепу, одного з визначніших патронів Православної Церкви. Але він був українським патріотом, і за це Москва прокляла його для остереження всіх українців, що така доля очікує також їх, якщо вони будуть патріотами своєї батьківщини та будуть мріяти про визволення зпід московського ярма. Мазепа був великим патріотом, тому прокляття проголошують на нього щороку і тепер та виголошуватиметься всюди, де твердою ногою стоїть „істинно-руское православіе". От така молитва впроваджена в богослуження 27. червня: „От крайняго неістовства і злоби! Обретеся нине... вторий Іуда раб і льстец: обретеся син погібельний, діавол нравом, а не человек, треклятий отступник Мазепа, іже оставів Христа Господня, Господа і благодетеля своєго (тобто: царя Петра московського), і прелепіся к супостату" (тобто: до шведського короля Карла XII). Так справді, моляться і нині в тих церквах (монастирських), де богослуження відправляється після точного уставу.

Хіба потрібно ще міцніших доказів, у якій цілі проти кого московська православна єрархія вживала і вживає анатему та яка вартість останньої?

Анатема не злякала Мазепи. Не залякала вона нікого з ідейних борців за волю України, котрі йшли слідами Мазепи. Не злякає і не залякає і тих, що прямують до визволення Православної Церкви, а з нею і душі українського народу зпід московського ярма. На анатему вони мусять відповісти словами Пророка Ісаії: „Страхання вашого не злякаємось і не стрівожимось, бо з нами Бог", а разом з тим — стійкістю та працею. Працею не сектярською, а церковно-канонічною, після прикладу Св. Отців — Атанаса і Кирила Олександрівських, Івана Золотоустого, Флавіяна, Тарасія і Ігнатія Константинопольських, котрі в боротьбі за Православіє на Сході опиралися на Столицю Св. Апостола Петра.

Кремянець, 7. грудня 1931 р.

Протоєрей Петро Табінський.

ки, що І. інстанція. Касація коштуватиме стільки, що І. інстанція.

КАРА СМЕРТИ В КРАКОВІ.

Краківський наглий суд засудив на кару смерти 21-літн. кельнера Чаплінського за це, що забрав у фякра 18 зол. Поліцая який хотів його зловити, Чаплінський зранив тяжко.

Президент держави не помилував засудженого, тому Чаплінського повісять.

МІН. ЗАЛЕСЬКИЙ У МЕКДОНАЛЬДА ТА САЙМОНА.

Мін. Залеський після півгод. розмови з прем. Мекдональдом був на сніданні, яке уладив амб. Флеріо. На сніданні був теж льорд канцлер Сенкі, мін. хліборобства Гільмур, пос. і власник „Таймс-ів" Астор. Із франц. амбасади відхав Залеський з амб. Скірмунтом до Форін Офісу, де розмовляв із мін. Саймоном.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·93·00—8·94·00, канадійський долар 7·50·00—7·55·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·14·00—1·15·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·73·00—1·73·50, фунт штерлінгів 29·50·00—30·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·05·00—2·05·50.

Срібло: Австрійська корона 0·39·00—0·39·50, 5 австрійських корон 2·15·00—2·20·00, австрійський фльорен 1·10·00—1·15·00, російський рубель 1·60·00—1·66·00, копійки за рубель 0·80·00—0·85·00.

Поладнання манджурського конфлікту.

Японія приняла резолюцію Союзу Народів.

ПАРИЖ, 10. XII. ПАТ. Проект резолюції Ради Союзу Народів у манджурській справі стверджує, що від часу засідання 24. жовтня ц. р. зайшли події, які загострили ситуацію. Рада приймає до відома зобовязання обох сторін недопустити до дальшого загострення конфлікту й постановляє визначити комісію, зложену з 5 членів, яка розслідить ситуацію на місці й зложить Раді звіт. Обі ворожі держави будуть репрезентовані в комісії асесорами, які мають улекшити комісії працю. Рада доручає своєму предсідникові слідкувати за справою й скликати засідання на випадок потреби перед 25. січня майбутнього року.

ТОКІО, 10. XII. ПАТ. Японський уряд вислав делегатові Йошізаві інструкції щодо приняття резолюції Ради Союзу Народів, що встановляє основи мира в Манджурії.

ТОКІО, 10. XII. ПАТ. Агенція Райтера довідується, що японський уряд приняв резолюцію Ради Союзу Народів і декларацію Бріяна.

Задля приборкання безробіття.

ЖЕНЕВА, 10. XII. ПАТ. Вчора скінчила свою працю комісія для справ безробіття, скликана міжнародним бюром праці. Комісія виладила проект закону, який буде предложений на найближчому засіданні адміністраційної ради цього бюра в січні. Резолюція стверджує, що кріза безробіття залежна від засобів господарських, фінансових і політичних, яких стосування не в силі міжнародної організації праці. Дальший уступ резолюції закликає уряди, щоби не занехали нічого, що могло би зменшити безробіття, головно щоби занялися зорґанізуванням міжнародніх публичних робіт. Одним з найбільш доцільних способів приборкати безробіття є виконання міжнародньої конвенції про час праці, особливож 8-годинний час праці. Резолюція висловлює дальше погляд про конечність скорочення дня праці та внесення додаткових годин. До цього веде скорочення числа днів у тижні а не числа годин напротязі дня. Найкращі успіхи осягнено досі скороченням часу праці до 40 годин на тиждень, чого домагаються як робітничі організації так і промислові підприємства.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Отвираючи засідання сойму марш. Світальський повідомив, що від президента Найв. Контр. Палати дістав замітки Палати про замкнення держ. рахунків і виконання бюджету за 1929-30 р. Від міністра справедливости прийшло письмо з внесенням позволити притягнути до суд. відповідальности пос. Бужинського та Данецького (ком.), Левандовського й Леха (Кл. Нар.), Ткачова (Зєд. Хл. Лівіці), Цьолкоша (ППС), Фіделюса (Стр. Люд.), Мадейчика (Стр. Люд.) та Мар. Домбровського й Клещинського (ББ). Внесення ті відіслали до рег. комісії. З черги зложили посольські приречення пос. Ґаліца, Августинський, Гродзіцький, Юрчик (ББ), **Загайкевич (УНДО)** та Павловський (Стр. Люд.). Опісля сойм приступив до денного порядку.

Пос. Мочульський (ББ) реферував 4 проєкти законів про продажу та заміну держ. ґрунтів, які ужиткує кремянецький лицей, та в освенцімськім повіті й ін. Всі ті 4 проєкти законів приняли в 2. і 3. читанні.

Пос. Совінський (ББ) реферував внесення ППС і НПР про зміну деяких постанов закону про час праці в промислі та торговлі. Внесення домагається 40-год. тижня праці. Референт вказував, що введення 40-год. тижня в Польщі без узгляднення справи з евр. конкуренційними державами потяглоб за собою поважні наслідки та зашкодило би не лише польському промислові, а й робітникові. Тому комісія просить відкинути внесення.

Опісля сойм приступив до дискусії над рефератом пос. Совінського про внесення ППС в справі проєкту тимч. закону для боротьби із наслідками госп. кризи. Після дискусії та кінцевої промови референта сойм відкинув це соц. внесення.

З черги приступили до дискусії над І. читанням проєкту закону про збори. Маршал на осн. реґуляміну обмежив час промов до 20 хв. Пос. Вінярський (Кл. Нар.) закидав, що проєкт пересякнутий поліційним духом, пос. Кріса (Стр. Люд.) твердив, що проєкт хоче унеможливити збори. Пос. Пйотровський виступав проти метод адм. влади. Після промов пос. **Біляка (УНДО)** і Рожека (ком.) дискусію вичерпали та проєкт відіслали до адм. комісії.

Найближче пленарне засідання відбудеться у **вівторок.**

СПЕЦ. СОЙМ. КОМІСІЯ РОЗГЛЯНЕ ВИБОРИ В ОКР. ПЕРЕМИШЛЬ.

Соймові клюби Стр. Люд., ППС і НПР зложили в соймі наглі внесення з приводу надужить, яких допустилася адм. влада та виб. комісії при доповняючих сойм. виборах в окр. Перемишль. Внескодавці домагаються на осн. 34. уст. конституції вибору комісії з представників 7 найбільших сойм. клюбів для розгляду тих надужить. Комісія до місяця малаб переслухати заприсяжених свідків, представників влади, розглянути урядові акти та документи, а потім здати звіт соймові. Колиб стверджено надужиття, комісія поставить внесення, щоби винуватців притягнути до відповідальности.

СУД. ОПЛАТИ ПІДВИЩАТЬ НА 100 ПРЦ.

Проєкт підвишки суд. коштів опрацьований мін-ством справедливости торкається передовсім карних справ. Судові оплати підвищать на 100 прц. Оплата за II. інстанцію, яка тепер виносить пів оплати І. інстанції, виноситиме на випадок потвердження присуду двічи стіль-

Населення Франції.

ПАРИЖ, 10. XII. ПАТ. Спис французького населення дав такий вислід: 38,994.000 французів, 2,090.923 чужинців. Останній перепис з 1926 р. виказав 38,248.255 французів і 2,495.642 чужинців.

Цікавий процес за державний замах.

ВІДЕНЬ, 10. XII. ПАТ. В понеділок, 14. ц. м. розпічнеться в Ґрацу розправа проти 8 членів гаймвери, обвинувачених в державному замаху в дні 1. квітня ц. р. Обвинувачені заявляють, що не почуваються до вини, бо неле́гального діла не можна вважати державною зрадою в державі, яка теж є нелеґальна. На їхню думку в акті абдикації цісаря Карла сказано, що населення само має голосувати в справі майбутньої форми уряду. Такого голосування не переведено досі, тільки проголошено републику без плебісциту.

Берестейський процес.

37-ий день.

Сензацією четвергової розправи був лист ред. „Напшоду" *Гекера та Королевича* до предсідника суду. Оба вони звертають увагу, що прокуратор на запит обв. Лібермана сказав, що в політичнім процесі тяжко зібрати докази правильним шляхом. Тому послугуються в кожнім політичнім процесі конфідентами та інформаторами, які не повторяються як Гекер і Королевич, лише як „Смутни" чи „Ґжегож". Прокуратор збув причини в неприсутности авторів листа обидві їх. фальшиво закинув їм нечесні вчинки. Тому просять залучити цей лист до актів.

Прокуратор просить долучити до актів стаття з „Форвертсу", в якій подано, що обв. Цьолкош сказав, що справа коридорa є менше важна для краківської землі ніж інших дільниць Польщі та що Цьолкоша покарали карою 100 зол. за це, що носив у поході „балвана", який зображав Вітоса, коли Вітос був премієром.

Адв. Ґралінський вніс долучити до актів статтю Багінського „Бунт проти президента, який ломив закони". У статті говорилося про президента Болівії а прокуратор твердить, що в статті мова про польського президента.

Прок. *Рауле* предложив документ обіжника ч. 1., списаний на машині, який пропав між актами, а щодо якого фаховці мали подати експертизу.

Адв. *Штерлінг* заявляє, що коли має відбутися додаткова експертиза, то просить візвати Щуцького, президента союзу друкарів, як людину позапартійну та певну. *Прок.* А інші не є певні? *Обор.:* Інші теж певні, одначе для п. прокуратора.

З черги експертиза ствердила, що обіжник ч. 1. писаний на іншій машині та що це не той сам обіжник, який мали наново розглядати.

Пополудні предсідник оголосив, що судове слідство замкнене, а рівночасно відкладає розправу до 15. грудня. Того дня перший промовлятиме прокуратор.

Сподіються, що присуд западе перед святами Різдвом

Лагідна кара на гітлерівців.

ЕССЕН 10. XII. ПАТ. В Гаґені відбувся процес проти ґрупи гітлерівців, що в травні ц. р. звела бійку з комуністами, наслідком чого трьох комуністів згинуло а 20 тяжко ранено. Вісьмох гітлерівців засуджено за нелеґальне ношення зброї на 8 до 9 місяців вязниці. Лагідний присуд викликав обурення серед демократичних кол.

Кріваві бої в Берліні.

БЕРЛІН 10. XII. ПАТ. Вчора вечором прийшло у двох дільницях міста до крівавих боїв між гітлерівцями і комуністами. На одній вулиці в середмісті комуністи тяжко поранили трьох гітлерівців револьверовими стрілами. В дільниці Шарльотенбурґ вивязалася в ночі стрілянина між ґрупою гітлерівців і комуністів. Одного комуніста вбито а чотирьох тяжко ранено.

Більшовики шукають в анґлійців поради.

ЛЬОНДОН 10. XII. ПАТ. Б. міністра комунікації в уряді робітничої партії Морсіна запрошено до Радянщини, щоб дав радянській владі пораду в ріжних реформах у великих міських осередках.

Мадярська збройна сила.

БУДАПЕШТ 10. XII. ПАТ. Оголошено відповідь мадярського уряду на квестіонар Союзу Народів у справі зброєнь. З відповіди виходить, що мадярська армія числить тепер 35 тисяч людей, з цього 1.750 старшин. Армія не має ніяких резерв, наслідком чого мирний її стан рівняється тому, який може бути виставлений на випадок війни.

—o—

З життя Волині.

Свято „Рідної Школи“. З нагоди пятьдесятьлітнього ювилею „Рідної Школи“ Луцька повітова „Просвіта“ влаштувала дня 6. грудня окреме свято. В орґанізації свята взяли участь культурно-освітня секція (реферат голови В. Островського на тему „Рідна Школа“), музично-драматична секція й гурток фізичного виховання: драматичний етюд С. Черкасенка „Жах“ під проводом п. Ясинського й при участи пп. Скопюкової, Куцівної, Тарасюка, Гайдюка й Мотієнка, співи (хор під проводом п. О. Проскурні в супроводі піяніна) й деклямація (дівчинка з Кучкарівки: „Рідна мова“ Із. Воробкевича, п. Зіна Бахівна: „Рідне слово“ О. Пчілки, п. Гайдюк: „Рідна мова“ О. Олеся і п. Тарасюк: „Людськість“ В. Самійленка).

Свято відкрив голова „Просвіти“ Петриківський і привітав присутнього делеґата від централі „Рідної Школи“ посла Пеленського та просив його передати „Рідній Школі“ привіт від зібраних. Не зважаючи на несприятливу погоду, саля „Просвіти“ була виповнена як місцевою інтеліґенцією, так і селянами.

При цій нагоді треба побажати відновленим: просвітянському хорові та драматичному гурткові дальшої серіозної праці над собою й успіху.

Молочарський зїзд. Дня 15. грудня має відбутися в Луцьку. окружний зїзд представників молочарських кооператив. Зїзд відбудеться в домівці філії „Сільського Господаря“

Просвітянська нарада. Луцька повітова Просвіта скликає на день 20. грудня повітову конференцію представників своїх філій. На конференції мають бути обмірковані всі сторони життя й діяльности як повітової централі, так і філій.

Діти без шкіл. По обчисленні волинської шкільної кураторії на Волині є 310 тисяч дітей шкільного віку, з яких лише 213 тисяч ходить до школи. Третинаж дітей залишається без науки. Гадаємо, що статистика кураторії не відповідає дійсности: під цей час значно більша частина дітей шкільного віку остає поза школою. Нещастя цих дітей у тому, що ні держава, ні самоврядування не всилі їм дати школи. Це можуть зробити самі батьки. Але для цього вони мусять одержати можливість творити ці школи для своїх дітей власними засобами. Покищо вони цієї можливости позбавлені.

— Суд над кооператорами. Як ми свого часу повідомляли, дубенський староста покарав 3-х членів управи кооперативи в Уїздцях по 3.300 зол. кожного. Покарані внесли спротив до окружного суду в Рівному. Розправа відбулася 30. листопада й суд затвердив вимірену кару. Не маючи грошей на касацію, засуджені звертаються до президента держави про помилування.

Суд над комуністами. Дня 1. грудня, після восьмигодинної розправи, луцький окружний суд проголосив присуд у справі 81 членів КПЗУ. Засуджено: Пилипа Копанчука на 10 літ т. вязниці, Боруха Гальперина на 8 літ, Макарчука, Галлера, Шеймана й Троця на 7 літ, дальших 3 по 6 літ, 8 по 5 л., 19 по 4 роки, 20 по 3 р., 21 по 2 р. 4 увеиннено. Обвинувачена Рейхля Тасьма, що відповідала з вільної стопи (засуджена на 4 роки) в дні оголошення присуду втекла з Луцька.

Залізничі недогідности. Внаслідок редукції потягів населення Волині має великі недогідности. З Луцька до Кремянця треба їхати кілька годин (кілька годин чекати на получення на малій стації Камяниці); з Володимира до Луцька — 12 годин (цілу ніч чекати в Ковлі на варшавський потяг).

Як продають з ліцитації. „З. В.“ подає такий яскравий факт продажі сільсько-господарського майна з ліцитації. В одного обшарника
продано: фризійського бугая за 42 зол., 3 дійні
корови за 121 зол. 50 сот., 3 годовані свині за
31 зол., 4 робучі коні за 65 зол. 20 сот. і т. д.
Так само або й гірше продають селянське майно за податки та позички.

—o—

Відгуки дня.

Андріївські вечорі.

Свято Андрея! Скільки ріжних спомнинів для людей, що жили чи живуть на селі. Це день дівчат, залюблених і кандидаток на залюблених.

Пороблять дівчата галушки, пoназивають їх своїми іменами та парубків, а тоді кличуть пса. Котру галушку найперше зїсть, та дівчина найшвидше вийде замуж. Пророцтво дуже правдиве. Я сам був свідком, як пес ухопив галушку нашої сусідки Марусньки і вона... досі ще не віддалася.

Виливають віск у миску з водою, а потім дивляться, яка фіґура витворилася. Страшенно нераз цікаві фіґури виходять. То вінок (це, як відомо, ознака невинности), то хоругви і хрест (треба записатися до товариства „Доброї Смерти“), то скриня (ознака будучого добробуту), то врешті колиска (небезпечний натяк на можливу евентуальність).

В Андріївський вечір виходять дівчата за хату і тарахкають ложками. Звідки забреше пес, звідти прийде суджений. Тільки, щоб не вибирався зараз таки, цього вечора, бо може розбити собі ніс. Впоперек дороги понатягані мотузки чигають на неосторожних „опацеровичів“.

Ще богато-богато інших вигадок роблять дівчата на Андрея, але спамятати їх годі. Я вже так давно перейшов жити до міста, що й неодно забув.

Місто хоче наслідувати сільські звичаї, але тяжко йому, бо не все, що вдається на селі, може вдатися і в місті.

Галушки, наприклад зробити можна, але біда з голодним псом. Бачив я раз, як якийсь цуцик покрутився між галушками і, почав з нудьги обнюхувати стовп салі.

Виливання воску вимагає знання в цім ділі. Тяжко пізнати, чи вилився хрест, чи вареха. Вінок пізнати лекше, але він у містах і в наших часах рідко коли виливається. А колиска хоч і виллється, то як про неї сказати петентці?!

Або з ложками! Вийдіть ви наприклад у Львові за якусь каменицю і спробуйте потарахкати ложками. Це не так, як на селі. Забрешуть вам ріжні собаки з ріжних сторін і тоді вгадайтеся з котрого боку надїде суджений?! А врешті, чи треба аж ложок? Нині в місті пле брехіт цілий день на всі способи, а на три ванки...

Щож зробити з Андріївським вечором у Львові чи в іншій дірі нашої країни?... Думаю —уладжувати! Давати концерт, а додавати традиційну програму: з галушками, воском і тарахканням. Можна навіть перетягнути мотузок через двері, нехай люди падають. Ануж якийсь національний шкідник заб'ється. І такий щасливий випадок може скоїтися, коли шкідник щасливо впаде.

„Українська Порадня Матерей“ уладжує в суботу в „Бесіді „Великі Андріївські Вечерниці“ з концертовою програмою і з традиційним додатком. Додаток напевно не вдасться, але зате варто послухати концерту. Тому, думаю, напевно буде натовп і добрий настрій.

Настрій буде тим кращий, що „Порадня“ не обіцяла не перетягати мотузка через двері.

Галактіон Чіпка

Новинки

**— ПРОШУ ВСІХ ТОВАРИШІВ УСУСУСІВ
узяти участь у похоронах ґен. Доброволі-Вітошинського, в пятницю 11. грудня в 2. год. пополудні з костела оо. Бернадинів. — Д-р Ст. Шухевич.**

— Вислід ювилейної осінної збірки на „Рідну Школу“. Згідно з вимогами рескриптів Воєвідського Уряду у Львові з дня 15. жовтня 1931. ч. Б. П. 93 Квест./31 і Воєвідського Уряду з дня 19. жовтня 1931. ч. Б. П. III/119/31 подаємо до прилюдного відома, що ювилейна осінна збірка в часі від 25. до 31. жовтня 1931 дала на області львівського воєвідства 6.863.65 зол. і на области станиславівського воєвідства 2.496.91 зол. — З области тернопільського воєвідства вплинуло 3.156.34 зол. — **Гол. Управа „Рідної Школи“.**

— Михайло Голинський у радіо. Дня 13. грудня ц. р. (в неділю) год. 20.15 наш відомий співак Михайло Голинський співає у варшавському радіо. Програма концерту така: Г. Верді: арія Радамеса з опери „Аїда“; Г. Пуччіні: арія Кавардосі (I. акт) з опери „Тоска“; Г. Пуччіні: арія Калафа з опери „Турандот“ (I. акт); Г. Бізет: арія Дон Хозе з опери „Кармен“; Л. Денца: „Vieni“. — Дня 17. грудня відбудеться самостійний концерт М. Голинського у Торуні (саля Міського Театру). Крім того довідуємося, що наш співак буде виступати в січні на концерті у Чернівцях, а також виступить кілька разів гостинно в королівській опері в Букарешті.

— До Виділу Т-ва „Союзу Українок“ вибрали крім зазначених у 277. числі „Діла“ п. Іванну Блажкевичеву, Анну Палій та Ірену Шахову.

— „Ґазета Польська“ про Гаркавенка. „Ґазета Польська“ з 10. грудня ц. р. повідомляє про остаточний вислід дужань у Гамбурзі, де, як ми вже писали, український змагун Олександер Гаркавенко здобув мистецтво світа 1931 р. і одержав першу нагороду. „Ґазета Польська“ захоплена побідою Гаркавенка, який поклав 60 змагунів, але при тій нагоді називає його „польським змагуном — українського походження“...

— Сконфіскували берестейський процес. У-
рядовий комісаріят Варшави приказав сконфіскувати наклад книжки про берестейський процес адв. Гофмокль-Островського. Було то перше із задуманих більших видавництв про
процес.

**— Хотіли викрасти польські мобілізаційні
пляни.** Якісь люди хотіли розбити касу 22. п. п.
в Модліні, в якій є дуже важні мобілізаційні документи. Шелест біля каси почув підстаршина
й вистрілом із револьвера сполошив вломників.
Одного з них, якогось Йос. Залеського з Варшави, зранив.

— Львовянин — винахідник-ошуканець. На
Рівієрі арештували львівського інжиніра Дуніковського, який зумів видурити від французьких фінансістів міліон на будову лябораторії
для добування золота із землі новим геніяльним винаходом. Дуніковський утік із Львова
кілька літ тому на Рівієру „набравши“ людей
на добрі гроші. На чужині виступав він як професор університету, користуючись титулом
свого покійного батька, що, як відомо, дійшов
у свій час до майна, завдяки геольогічним розслідам на Сибірі. Його власністю була палата
де нині находиться „Національний Музей“.
Досі із французької преси, що живо занята
арештуванням Дуніковського, важко збагнути,
в якій мірі його винахід був оригінальний. Зате ніхто не сумнівається, що як міжнародній

„набирач" Дуніковський виявив невбиякий талант, коли тверезі та скупі французи не вагалися дати йому такі гроші.

— **З краевої хроніки.** У гостинниці „Сіті" в Перемишлі скінчив самогубством секретар калуського суду В. Сафір. — Перемиський суд увільнив від заміту підпалу батьківської хати Петра Магляка з Адамець. — Дотеперішнього станиславівського віцевоеводу В. Жбіковського перенесли до мін-ства внутрішніх справ.

— **З усієї Польщі.** Кружляє поголоска, що Пе-пе-ґе зачинить свою фабрику в Лодзі, в якій працює тепер 1300 робітників. Волоконні фабрики Лодзі теж малиб спинити працю 15. ц. м. — Перед судом у Познані станули Ст. Вілінський, Р. О. Броніковський та 4 тов. під замітом обману на шкоду вистави, що відбулася в Познані 1929 р. — 5. січня 1932 р. будуть зроблені підсумки з перепису населення. — Переписні комісарі відвідали 300.000 мешкань у Варшаві. — Вчорашньої ночі приплив води забрав середню частину недавно вибудованого міста на Дрвенці в Торуні.

— **За наголовок книжки судова розправа.** Париський суд розглядав недавно справу А. Бендера й Анни Арманді. Письменник і письменниця написали й видали дві окремі книжки з однаковим наголовком: „Голови — запаморочені коханням". Не зважаючи на те, що Анна Арманді видала свою книжку кілька днів пізніше, суддя вирішив справу на її користь і засудив Бендера на грошеву гривну 20.000 франків.

— **Чому цукор гірший від меду?** Тому, що він є складний і тяжкий до стравлення. Кожний шлунок мусить цей складний цукор спершу розложити своїми соками на легкостравні цукри (овочевий і виноградний) і щойно тоді його стравити. Хорий шлунок такої роботи не зробить, а як зробить, то ослабне ще більше. Зате мід шлунок переробляє і травить дуже легко. Крім того в меді є ще й окремі соки, які скріплюють слабий шлунок і помагають загальному травленню. Д-р М. Паньчишин вважає мід не тільки відживним, але й лічничим засобом у ріжних людських недугах. Він дослівно каже: „Віддавна приписую споживання меду як засобу, що додає сили і скріплює організм у реконвалесцентів по важких або інфекційних недугах. Щасливий, хемічний склад меду визначається корисним діланням меду на кормовий провід, а особливо на кишки і тому дуже часто поручаю мід недужим на деякі форми запору кишок. Під впливом уживання меду поправляється апетит. Мід має корисний вплив на мясневий уклад, а з окрема на серцевий мясень у хорих на недомагання серця в наслідок ослаблення серцевого мясня". Мід найкращої якости, в тім і лічничий можна дістати в крамницях „Маслосоюзу".

— **Містечко „15. листопада"** — повинно зватися Шод біля Будапешту. Його мешканці придержуються старинного звичаю та вінчаються лише 15. листопада кожного року. Цей день є загальним святом мешканців містечка.

— **По широкому світі.** Міська рада Ленінграду вирішила стопити бронзові статуї царів і з цієї бронзи вилити памятник Ленінові. — Проф. Пікард виголосив перед мікрофоном берлінського радія відчит про проблеми майбутнього летунства. Він заявив, що вже близька хвилина, коли він пролетить віддаль із Америки до Европи крізь стратосферу за 10 год. — Більшовицьке летунство приготовляє лет у стратосферу сферичного літака з двома особами й науковим приладдям. — У дільниці Праги Височанах, зударилося авто та трамвай; авто зайнялося полумям. Три подорожні невідомого прізвища — згоріли в авті. — Американський парлямент радить над безробіттям. Один сенатор домагається признання 250 міліонів, другий 325 міл. долярів на допомогу безробітним. — Міністр праці зложив през. Гуверові річний звіт із домаганням суворих приписів натуралізації. — Особовий поїзд на шляху Целіе-Веленіе в Югославії зударився біля стації Целіе з міським трамваєм; 8 осіб згинуло, 10 важко ранених. — Демократичний часопис „Ляйпціґер Цтґ." помістив статтю Соннека за знесенням смертної кари. — У Люісбурґу (Зах. Вірджінія) юрба злінчувала двох муринів, що перебували в тюрмі під замітом убивства поліцаїв. — В Австрії є 273.658 безробітних, що одержують підмогу. — У Франції є 92.157 безробітних.

— **Король силачів і заліза.** В. Максимяк виступить в неділю 13. ц. м. в год. 4. попол. в салі „Сокола II." при вул. Кентшинського з дружиною Марією; підійматиме тягарі та згинатиме шини і т. п.

З судової салі.

СЕЛЯНИ З БОЛЕХІВЩИНИ ПІД ЗАМІТОМ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ.

Перед львівською лавою присяглих суддів ведеться делеґована зі Стрия справа проти трьох українських селян з Болехівщини, а саме Вас. Витвицького, Дм. Гошовського й Ів. Котурбаша. Їм закидує акт обвинувачення, що в лютім ц. р. підбурювали селян до дружнього виступу проти польської держави.

Обвинувачує прок. Мостовський, боронять д-р Шевчук, д-р Кавфман і д-р Фогельфенґер.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ВІЙСЬКОВЕ ЗНАННЯ. Загальний курс військового вишколу. Часть І. Париж 1931. Адреса: М. Капустянський, 4, villa Longchamps Paris XVI-e.

ЖУРНАЛИ.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, місячний орґан пасічницької кооперативи „Рій" у Львові. Ч. 12. Р. IV. Грудень 1931.

ЖИТТЯ і ЗНАННЯ. Місячник. Р. V. Ч. 3 Грудень 1931. Зміст: І. Брик: День „Просвіти". Я. Пастернак: З народнього календаря: І. Св. Андрій. II. Св. Микола. І. Старчук: Глиняні забавки. Я. Пастернак: Середньовічні городи на Закарпатті. І. Б.: Чужі про красу й багацтва Закарпаття. І. Крипякевич: Історичні проходи по Львові. І. Брик: Михайло Лучкай. М. Левицький: Гріхи щодо складні. М. Масюкевич: Суспільність і дослідження II. Е. Жарський: Таємниці клітини. Життя в морських глибинах. Ю. Крохмалюк: Перемоги техніки у двох останніх роках. Макіявелізм. Що їдять люди. Світильний газ. С. Пастернак: Кімберлей. Сліпі на кольори. Місто без авт. Серпе. Число тих, що слухають радія. А. Ірасек: Песиголовці. Вежі мовчанки.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 10. XII. ц. р. за масло експортове та дессерове пріма 3·60 зол., за літру молока 24—25 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 6·00—6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Неділя 13. грудня в годині 3·30 попол. „Баба Яга".

Неділя 13 грудня в годині 7·30 веч. „Буря в склянці води".

Понеділок 14. грудня в год. 7·30 веч. „Франкове щастя", комедія Пежинського.

Вівторок 15 грудня в год. 3·30 попол. „Баба Яга" (останній раз).

Вівторок 15. грудня в год. 7·30 веч. „Франкове щастя", комедія Пежинського.

Театр Ріжнородностей:

Пятниця 11. грудня в годині 8. веч. „Гранд-Готель".

Субота 12 грудня в год. 3·30 попол. „Про сліпого Каяя, Щасливу ворожку та царівну Райських бозів" спец. казка.

Субота 12 грудня в годині 8. веч. „Гранд-Готель", ком. П. Франка.

Неділя 13 грудня в год. 3·30 попол. „Штуба" (ціни знижені).

Неділя 13 грудня в годині 8. веч. „Гранд-Готель".

Понеділок 14. грудня в год. 8 веч. „Гранд-Готель".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Світла великого міста" (Чарлі Чаплін)

КАСІНО: „Дитина гріху" (Уолес Беррі).

КОПЕРНИК: Великоміські вулиці".

ЛЕВ: Звукова фільма „Трубадорова пісня".

МАРУСЕНЬКА: „Великоміські вулиці".

МІРАЖ: „Спокуса" (Ґрета Ґарбо), „Слім".

ОАЗА: „Монте Карльо".

ПАЛЯС: Звукова комедія „Геть із коханням" (Ліліяна Гарвей)

ПАН: „Африка говорить", „Мікі Мавс на майні".

ПАСАЖ: „Вічне поллум'я", „Мистець безсоромности".

ПРОМІНЬ: „Роман із княжною".

СОНЦЕ: „Жінка в тигровім плащі" та комедія „Рай на землі".

СТИЛЕВЕ: „Королева гузарів".

УТІХА: „Небезпечний шлях" (Том Мікс), „Веселий вдовець" (Гарі Лідтке)

ХИМЕРА: „На Сибір" (Слосарська, Бродзіш).

Програма радіо.

Неділя 13. грудня 1931.

Ляйпціґ (259·3) 20·45 Концерт. **Брно** (341,7) 19·00 Оперетка. **Льондон** (356,3) 22·05 Недільний концерт. **Гельсінґфорс** (368,1) 16·00 Хор. **Гамбург** (372,?) 22·30 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 17·00 Румунська музика. **Сотенс** (403,8) 19·30 „Моя подорож до Америки". **Берлін** (419) 13·30 „Жіночий хор". **Рим** (441,2) 21·00 Концерт. **Лянґенберг** (472,4) 20·30 „Дівчина з Голяндії" — оперетка. **Прага** (486,2) 11·00 Чеська музика. **Брюселя** (508,5) 13·15 Танкова музика. **Відень** (516,4) 19·25 Пісні. **Рига** (524,5) 22·00 Нові танки. **Мінхен** (532·9) 19·15 „Нужда й поезія". **Будапешт** (550,5) 22·10 Циганська музика. **Люблянa** (575,8) 15·45 Оперетова музика. **Харків** (937,5) 14·30, 20·00 Концерти. **Ленінград** (1000) 19·30 Концерт. **Осльо** (1083) 22·35 Танкова музика. **Калюндборґ** (1153,8) 23·00 Танкова музика. **Москва** (1481) 21·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота 12. грудня 1931.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Шкільний ранок і українські народні пісні. 13·10 Про погоду дня. 13·15 Господарська оповістка. 13·40, 14·00 Господарська гутірка. 15·20 Грошева біржа. 15·45 „Шахи". 16·20 Радіохроніка. 17·10 „Дива психольоґії". 17·35 Концерт. 18·00 Для молоді: „Щасливий князь". 18·25 „Свято Фінляндії". 18·50 Есячина. 19·15 Листування. 19·25 „Сучасний німецький новеліст — Понтен". 19·45 Радієвий щоденник. 20·00 „На овиді". 20·15 Концерт. 21·35 „Пудаським до Польщі". 22·10 Музика Шопена. 22·50 Спортові новини. 23·00 Танкова музика. 12·45, 15·15, 15·25, 16·00, 16·40 Грамофонові кружки. 13·35, 13·55, 14·25 Народня музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Студентський Комітет Допомоги „Просвіті" повідомляє всіх студентів, які зобовязалися взяти участь у збірці на допомогу „Просвіті", щоби зголошувались кожного дня від год. 14—15 попол. (до 14 ц. м.) в канцелярії „Т-ва Прихильників Освіти" у дижурних по відозви, виказки, світарі та вказівки.

40-роковини „Львівського Бояна". В цьому році минає 40 літ від хвилини, коли львівські громадяни заснували у Львові співацьке Товариство „Львівський Боян". Для звеличання праці цього Товариства, яке чотири десятки літ плекало рідну пісню та клало основи під розвиток української співочої й музичної культури, рішив Виділ Товариства уладити святочний концерт в першій половині березня 1932 р. До участи в цьому концерті, що є до відспівання двох мішаних точок і одної мужеської запрошується всі „Бояни" і співацькі Товариства та поодиноких співаків. З уваги на недалекий речинець концерту проситься всіх, хто рішиться взяти участь в цьому концерті негайно зголоситися на адресу п. Ярослава Сімяновича, Львів, З моровича 22/II., щоби можна було в час висилати їм потрібну скількість нот.

Надзвичайні Загальні Збори Кооперативи „Рідна Школа" відбудуться в понеділок, дня 14 грудня 1931 в год. 6·30 вечором в домівці У. П. Т. „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10. II. поверх (через ґанок) з таким порядком нарад: 1) Зміна статуту. 2. Вибір нової Надзірної Ради. 3) Вибір Ревізійної Комісії. 4) Вільні внески і запити. — Просимо всіх членів Кооперативи „Рідна Школа" доконче прибути на Збори.

Надзірна Рада.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.